

STOLETÁ

V letošním roce si Vyšší odborná škola textilních řemesel a Střední umělecká škola textilních řemesel v Praze připomněla sto let svého trvání.

Základy dnešní výuky byly položeny v roce 1919, kdy byl zřízen Státní ústav školský pro domácí průmysl, později Školský ústav umělecké výroby se sídlem v Praze a pobočkami na mnoha místech republiky. V roce 1965 vznikla Střední odborná uměleckořemeslná škola a v roce 1995 transformací Školského ústavu a střední školy Střední umělecká škola textilních řemesel, od roku 2002 přibyla Vyšší odborná škola.

V současné době ve škole studuje přibližně 120 studentů ve dvou hlavních oborech Textilní výtvarnictví a Modelářství a návrhářství oděvu rozdělených do čtyř specializací: Ateliér oděvu, Ateliér bytového designu, Ateliér nových médií, Ateliér textilního designu, na vyšší odborné škole lze studovat Konzervování a restaurování textilií a Design módních doplňků.

Důkazem neúnavné výtvarné činnosti školy je sbírkový fond čítající přes 10 000 návrhů a 3 000 realizovaných děl významných textilních výtvarníků, který mapuje její historii až do současnosti. Proto k tomuto významnému jubileu připravila škola cyklus výstav a přednášek, který představil nejcennější díla textilní sbírky a zasadil je do kontextu vývoje českého výtvarného umění. Cyklus probíhal od poloviny listopadu 2018 do poloviny října 2019 v Galerii Emilie Paličkové v budově školy U Půjčovny 9, Praha 1.

Čtyřdílný cyklus zahájila výstava **Textilní díla ze sbírek ŠÚUV z let 1919 – 1939**, kde převažovala tvorba Emilie Paličkové Mildeové, která v ústavu působila od jeho počátku až do roku 1946, kdy odešla na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou, aby společně s Antonínem Kybalem vedla obor textilního výtvarnictví. Měla dokonalý cit pro výtvarné možnosti krajkářských technik a svým dílem je povýšila na svébytné umělecké odvětví. V tomto období se Státní ústav pro domácí průmysl často prezentoval svými díly na domácích i zahraničních výstavách uměleckého průmyslu. Největšího úspěchu dosáhl v roce 1925 na Mezinárodní výstavě moderního dekorativního a průmyslového umění v Paříži, kde byl oceněn Grand prix a čestnými diplomy za soubor šitých krajek navržených Emilií Paličkovou a zhotovených v pobočce v Schönfeldu/Krásnu. Nejoceňovanější exponát, **Sluníčko**, kruhová pokrývka přes metr a půl široká provedená technikou šité krajky velmi jemnými nitěmi, překvapující bohatstvím technik a neobvyklými kombinacemi, byla hlavním exponátem i výstavy v Galerii Emilie Paličkové.

Této etapě se také věnovala přednáška **Emilie Paličková a umění mladé republiky**, kdy široký evropský proud dekorativismu byl v českých zemích spojen s domácím kubismem, nejvíce se uplatňujícím v uměleckém řemesle a kdy nové umělecké formy nejlépe vyhovovaly reprezentaci národní i státní.

Druhá výstava ze sbírek ŠÚUV představovala období mezi léty **1939 - 1969**, které nejvíce zasáhlo do dějin školského ústavu. S vyhnáním německého obyvatelstva zmizela z mapy mnohá krajkářská centra, školy a kurzy v pohraničí. Léta budování socialismu krajkářství také nepřála. V padesátých letech zanikala střediska v dalších oblastech. Ústav bojoval o přežití. Naštěstí se objevil „bruselský sen“, postupně se začalo mluvit o novém životním stylu socialistického člověka a znovu se objevilo téma odívání a bytových doplňků. Hlavními osobnostmi školského ústavu tehdy byly Božena Rothmayerová a Anna Rosová, které dokázaly udržet uměleckou úroveň let třicátých a společně úspěšně převedly krajkářství všemi zvraty společenského postavení uměleckých řemesel a ubránily je i před estetikou socialistického realismu po roce 1948. Když v roce 1957 obě ze školy odešly, k tradici moderního umění se začala znovu přihlašovat celá česká kultura. Nový proud představuje dílo Rudolfa Richtera vyznačující se vždy precizně promyšleným návrhem a invenčním využíváním tradičních řemeslných technik v netradičních výtvarných řešeních. Richterovo zkoumání technických možností paličkování přináší svébytnou výtvarnou kvalitu a naopak. Je i autorem vzorníků, na kterých se techniku paličkování učilo a učí několik generací paličkářek. Výstava prezentovala pozdní práce Emilie Paličkové, funkcionalistické krajky Boženy Rothmayerové, výšivky Anny Rosové a paličkováná díla Rudolfa Richtera, Vlasty Pivrcové, Jarmily Gruškovské, Milči Eremiášové. Přednáška k tomuto období se na pozadí historického vývoje zabývala životem i dílem manželské dvojice **Boženy Rothmayerové** a architekta **Otty Rothmayera**, pokračovatele v díle Josipa Plečnika na Pražském hradě.

Třetí část cyklu zahrnovala období deziluze a normalizačního bezčasí let **1969 – 1999**, ale také únik ke smysluplnému vyplnění volného času a autenticitě rukodělné tvorby – šití, vyšívání, drhání. Výstava přiblížila textilní díla, která si přes všeobecný úpadek a laicizaci umění udržela svoji úroveň. Ve Školském ústavu a nově zřízené střední škole se objevily další osobnosti: Jarmila Trösterová, Vlasta Šolcová, Mirka Bradová, Hana Müllerová, Marianna Horváthová, Alina Jašková a další. Po roce 1989 škola pružně navazovala zahraniční kontakty a rychle obnovila mezinárodní prestiž, o níž svědčí série ocenění studentských prací. Přednáška se věnovala postavení ŠÚUV v kontextu českého užitého umění v tomto období a jednotlivým osobnostem, které určovaly její výtvarný profil.

Čtvrtá výstava a přednáška byly věnovány současné škole a nejlepším studentským pracím. Zahrnovala poslední etapu vývoje **1999 – 2019**, kdy byl zrušen Školský ústav umělecké výroby a zůstala jen škola jako jeho nástupce a pokračovatel. Mění se struktura studovaných oborů reflektuje proměny situace umění a uměleckých řemesel i možností uplatnění absolventů. Základem stále zůstávají textilní řemesla, ale hledají se pro ně nové možnosti uplatnění.

Oslavy zakončilo 18. října 2019 slavnostní setkání **STOLETÁ** v rezidenci primátora hl. m. Prahy a vydání stejnojmenného almanachu, představujícího sto let vývoje ústavu a školy včetně seznamu míst, kde byly střediska Školského ústavu, jmenného seznamu učitelů a absolventů. Setkání zahájil radní PhDr. Mgr. Vít Šimral, PhD. et PhD. člen Rady hl. m. Prahy pro oblast školství, sportu, vědy a podpory podnikání. O postavení uměleckých škol a uměleckém školství v ČR pohovořil PhDr. Jan Sehnal dlouholetý předseda Asociace středních a vyšších odborných škol s výtvarnými a uměleckořemeslnými studijními obory, historii ústavu a školy připomněla Petra Czupalová, současnost a budoucnost školy představila ředitelka Ivana Hýblová, zazněly příspěvky absolventů školy o významu studia pro uplatnění v profesním životě od Rút Kolínské, zakladatelky hnutí mateřských center v ČR, a výtvarníka a hudebníka Ondřeje Smeykala, o výuce řemeslných technik v zájmovém a spolkovém vzdělávání pohovořily bývalé studentky školy Iva Prošková, Anna Halíková, Lenka Malátová, křest almanachu provedly výtvarnice a učitelky školy akad. mal. Milča Eremiášová, Jarmila Trösterová a Hana Müllerová. Setkání zakončila módní přehlídka prací současných studentů, komentovaná prohlídka ateliérů školy a výstava prezentující vrcholná díla výtvarníků a nejlepší oceněné práce studentů.

Předložená díla snad jasně ukázala koncepci školy, která byla a je založena na spojení tradice a současnosti, řemesla a umění, integrity výroby a výuky. Její smysl je také v udržování a předávání znalostí a dovedností, jimž hrozí zánik. Nepěstuje ale izolovanou řemeslnou tradici, pěstuje ji jako živou tradici kulturní. Stopa, kterou zanechal Školský ústav umělecké výroby a s ním spojená střední škola jak v českém textilním umění, tak především v českém krajkářství svědčí o tom, že ve století jeho historie nebyla promarněná léta.